

Krönika publicerad i Norran och på norran.se 211112

En egen stol och en blandad klass borde vara varje skolbarns rättighet

1935 invigdes två skolor på samma dag i Skellefteå stad. Den ena var Auraskolan i Skelleftehamn och den andra Kanalskolan i centrala Skellefteå. Trots att skolorna var ritade av en av tidens ledande skolarkitekter (John Åkerlund) kom de ganska snart uppfattas som mindre bra.

Bakgrunden till att skolorna byggdes var dramatisk. Det påstås idag att Northvoltetableringen innebär en unik förändring av Skellefteå med omnejd. Det är faktiskt felaktigt. Tillväxten ekonomiskt och befolkningsmässigt i området för 100 år sedan var minst lika anmärkningsvärd. Under 1900-talets första hälft ökade befolkningen i det som nu är Skellefteå kommun med 60 procent. Om vi skulle se samma ökningstakt idag borde kommunen ha 117 000 invånare 2050. Bolidenguldet (1923) och grundandet av Rönnskärsverken (1928) var såklart två anledningar till att utvecklingen blev så hastig.

De som byggde skolorna på 1930-talet hade två utmaningar framför sig. Dels att öka utbildningsväsendets kapacitet, dels att möjligheten till skolgång skulle bli lika för alla barn. Fortfarande i början av 1940-talet var det många skolor i bygden som endast tog in nya elever vartannat år, i några fall förekom dessutom deltidsläsning.

Dagens skolbyggare står inför liknande utmaningar. Fallen Aura- och Kanalskolan visar på två olika fallgropar: segregation och mode. Auraskolan bidrog till utbudet av skolutbildning i Skelleftehamn, men fick ändå slita med dåligt rykte på grund av det segregerade elevunderlaget. Kanalskolan hyllades först för sin ståtliga arkitektur och för att den hade moderniteter som tandläkarmottagning och stor idrottshall. Men stora delar av tiden som den varit i bruk har inomhusklimatet och korridor skolans fyrkantighet upplevts som barn- och elevfientlig.

Det är viktigt att skolor byggs på platser där barn från olika hemförhållanden kan gå tillsammans. Skolorna kan inte reformera hela samhället, men ojämlikheten blir långt värre om skolorna bidrar till brasan. I blandade skolor måste miljön bidra till lugn och ro. Om Kanalskolan var för fyrkantig och stel blir dagens nya skolor lätt en förvirrande centrifug. Idag förväntas barn uppleva pallar, gradängar och öppna landskap som god lärmiljö. Men snyggt och trendigt är som bekant inte samma sak som välfungerande. Däremot borde en egen stol till varje elev och en blandad klass vara självklara ideal att sträva mot i utvecklingen av nya skolor framöver.

Andreas Westerberg, lärare och doktorand